

plaats van „op te wassen in Hem, die het Hoofd is, namelijk CHRISTUS”,²⁵⁾

Gansch het leven der kerk wordt door de reglementaire organisatie aangetast en verwoest.

„Wie gehoorzaamheid aan de ORGANISATIE beloofde, kon toegang krijgen tot doop en avondmaal; — belijdenis kwam er niet op aan. Wie gehoorzaamheid aan de ORGANISATIE beloofde, kon toegang krijgen tot de ambten; — belijdenis kwam er niet op aan. De doop namens de ORGANISATIE was wettig; — in welken Naam er gedoopt werd kwam er niet op aan, indien het water slechts van synodale vingers druppelde, was het kind gedoopt. De prediking in naam der ORGANISATIE was onaantastbaar; — of de Naam des Heeren gelasterd werd, dat kwam er niet op aan. Allen, die de ORGANISATIE dienden waren wettige ambtsdragers, — of zij nog aan een Woord van God geloofden, dat stond aan hunne liefhebberij. De ambten waren diensten in naam der ORGANISATIE. De bediening van de Kerkeraden bestond dan ook slechts in het handhaven van de verordeningen der ORGANISATIE, en in het zorgen, dat die gehandhaafd werden. En het zoogenaamde „lidmaat worden” of belijdenis afleggen bestond dan ook slechts hierin, dat met veel plechtigheid beloofd werd getrouw te zullen zijn aan de ORGANISATIE; wat er verder bij geloofd en beloofd wordt, staat aan leders believen.....

Men heeft gesproken van „de revolutie gereguleert”; men strijdt tegen de „reglementeering van de

²⁵⁾ De Kerk des Heeren en de Synodale Organisatie der Nederlandsche Hervormde Kerk — Vier-en-twintig gesprekken over de Reformatie der Kerken, Leeuwarden. 1887 — Drie en twintigste Samenkomst, p. 2/3.

Sursum corda — gedateerd bevel

„Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zoo zoekt de dingen die boven zijn, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods,”. Col. 3:1.

Hoeveel oude en jonge kerkleden zouden in der eeuwen loop niet het dwaalpad zijn opgezonden door een noodlottig misbruik van de bekende leuze:

„t Hoofd omhoog en t hart naar boven, hier beneden is het niet?”

Ja, het dwaalpad, hetzij der valse he religie in schijnvroom mysticisme, hetzij der a-religieusiteit en afkeer van de kerk? Want men kan met die leuze, verkeerd gebruikt, twee kwade kanten uit. Men kan er zijn hoogst vermaak in zoeken, dat het „hier beneden” toch niets gedaan is, zoodat de „ziel” maar beter doet haastig af te sterven van het „aardsche” om dan de „hogere dingen” na te streven, en daar zijn godsdiensten van maken. En omgekeerd kan een jongere generatie van een „kerk” met zulk een „leer” zich — terecht — afwenden, doch om dan, als God het niet verhoedt met Zijn ware Evangelie, ook geheel en al den rug toe te keeren aan den „godsdienst” die toch maar onwezenlijke dingen leert, gelijk het dan wel heeten moet.

Of dat dan geen schriftuurlijke leuze is: „t Hoofd omhoog.....”. Ja, en neen. Dat hangt er maar van af, of gij in Uw „Sursum Corda” — „de harten opwaarts” — een algemeen thema zijt, een eeuwige leuze, een universele „zedewet”, een altijd en overal geldend religieus of filosofisch principe, dan wel of ge ook hier een bevel beluistert, dat van datum is voorzien, begin-, voortgang- en einddata, welke het bepalen en beperken, welke het stuur en richting geven in den tijd die zijn rust vindt in de eeuwigheid. In het eerste geval luidt het antwoord „neen”, in het tweede „ja”.

Die antithese immers moesten de „Colossenzen” reeds duidelijk leeren kennen. Zij werden namelijk zwaar verzocht op het punt van het „Sursum Corda”. Er waren immers leeraars daar in de buurt, die een mengsel brachten van joodsche, heidensche, gnostische en aanverwante religieuze en filosofische gedachten. In die leer nam een belangrijke plaats in de a s e e s e, de onthouding van bepaalde spijzen en dranken, de waarneming van bepaalde dagen, waarin blijkbaar beoefend werd de vlucht naar de „hogere dingen”. Men kan het zich voorstellen, hoe toen de slagzinnen opgeld maakten: „zoekt de dingen die boven zijn, en niet die op de aarde zijn”; „bedenkt het hogere, en niet het lagere van de aarde”; „hoofd omhoog en hart naar boven, hier beneden is het niet”.

En dan komt de apostel Paulus met een Evangelie, waarin eerst zóó rijk en triomfantelijk wordt gezongen van de volheid in Christus als hij elders nauwelijks gedaan heeft, en vervolgens, op dien grondslag van Christus' werk, met open vizier te velde wordt getrokken tegen de funeste leer die in de gemeente slachtoffers dreigde te maken. Het was ook wel verleidelijk, niet waar?, de vrome verzen en de stichtelijke leuzen. Maar Paulus komt het alles striemen, zoodat er ook niet het allerminste van overblijft. Het lijkt, zoo zegt hij (2: 22, 23), wel allemaal mooi en wijs, maar het is eigenwijsheid en eigenwilligheid,

prostitutie”, maar de verordeningen der Synodale Organisatie noem ik openlijk: DE REGLEMENTEERING VAN HET OVERSPEL. Het is de stelselmatige vertrapping der Rechten van onzen Heere Jezus Christus, der rechten ook Zijner Kerk. Onze Kerken, die nog onder de Organisatie leven, zij leven onder gereguleerd overspel. Meldt de Heere Zich nog in het Woord aan als de wettige eigenaar der Kerk; heeft die Kerk nog in hare belijdenis met haar bloed geschreven: „Ik ben des Heeren!”, is van dit huwelijk de wettige leefregel nog aanwezig in de Kerken onze Kerken, — de Kerken, die onder de Organisatie leven, laten den Heere maar roepen, laten de belijdenis maar liggen, zien naar hare wettige kerkenorde niet om, — en moeten maar één doel najagen, namelijk: één te blijven met de organisatie, en te werken, altijd voort te werken aan bevestiging en versterking van die vuile verordeningen, die haar overspel regelen.

Want — en dit moet ieder toegeven, — van het éénige RECHT des HEEREN Jezus Christus, dewelke is God te prijzen in der eeuwigheid, Siens Koning; van het éénige RECHT van Gods onfeilbaar WOORD; van het éénige RECHT Zijner ORDINANTIE voor Zijne Kerk, — wil de Organisatie niets weten. Nu niet, en nooit. DE ORGANISATIE zelf is de éénige autoriteit.

Vrij om den Heere te dienen mogen de Kerken niet zijn. Zij moeten de organisatie gehoorzamen en het doel van die organisatie is juist: de gedachte, dat de Drieënige God eigenaar der Kerk is, voort altijd uit te roeien.²⁶⁾

²⁶⁾ Idem, p. 10/11.

UIT DE SCHRIFT

het lijkt wel nederig, maar het is zoo door en door hoogmoedig, en het lijkt wel alsof die menschen met hun ascese hun lichaam zoo „kastijden”, maar in feite wordt heel die onthoudings-religie juist bepaald door hun lichaam, en die kastijding is eigenlijk in geraffineerden vorm niets anders dan verzadiging van het vleesch. Laat dus niemand U verleiden door zulke dwaze filosofie (vgl. 2: 8). Want o zeker, er is een tijd geweest, waarin God zei: van die boom wel eten, maar van die daár moet ge u onthouden. En er is een tijd geweest (sinaitische bedeeing), waarin Hij weer zeide: die spijzen eten en dat beest laten staan, op dezen dag zus leven maar op dien zoo. Maar dat alles is nu door Christus vervuld. Hij is gestorven — gestorven onder den last van die oude wet en al Uw overtreding daarvan vanaf den beginne. En gij zijt toch in Hem en met Hem mee gestorven? Nu dan, wanneer ge met Hem mee daarvan afgestorven zijt, laat het dan niet weer als een last u opleggen, want het lijkt alles wel mooi, als het voert naar „omhoog”, naar „den hemel”, maar in werkelijkheid leidt het alles naar het verderf en den ondergang, diep „omlaag”. Die menschen, die zoo zingen „hier beneden is het niet”, ze slepen U maar mee omlaag — terwijl ge denken zoudt den hemel in te gaan.

Doch dan ook de keerzijde. Want nu Paulus zoo radicaal die leuzen der valsche religie heeft afgewezen, dreigt het gevaar van een verkeerd dilemma. Nu hij afgewezen heeft de eigenwillige leus „Sursum corda”, kon de gemeente eens concluderen: „o, en dus moeten wij de harten maar niet opwaarts in den hemel verheffen”; „dus moeten wij maar zoeken de dingen van de aarde”; „dus moeten wij maar eten en drinken en vroolijk zijn”; „dus moeten wij maar zingen: hier beneden is het wel”. En dan zouden zij óók verloren gaan. Hun godsdienst zou dan bepaald worden door de problemstelling van de eigenwillige filosofische religie. Waar deze zeide „omhoog”, zou de reactie eens kunnen leeren „omlaag”. Tegenover de mystieke ascese zouden anderen eens voor christelijk kunnen uitteven een reactionair materialisme.

Wat doet nu de apostel? Zeilt hij tusschen de klippen door? Combineert hij de „elementen” van „hoog” en „laag”? Neen. Doch hij triumfeert door den geest van Christus over heel het dilemma dat een eeuwige spanning poneert tusschen „hoog” en „laag”. Want nu komt hij met zijn positief vermaan, en hoort, ook hij zegt me daar rustig, verzekerd, ja hartstoechtelijk „zoekt de dingen die boven zijn”, „bedenkt de dingen, die boven zijn, niet die op de aarde zijn”. Hoe kan dat? Neemt hij dan toch weer een woordje van de ijdele filosofie over om het een plaats te bereiden in den christelijken gezangbundel? Maar neen, want Paulus doet nu net hetgeen de mystieke religie systematisch weigert te doen: hij noemt er een datum bij. In de eerste plaats „indien gij dan met Christus opgewekt zijt”. Dat is de tegenhanger van het voorgaande „indien gij dan met Christus de eerste beginselen der wereld (zoals van het paradijsproefgebod, en later de velerlei proefbepalingen van den Sinaï) zijt afgestorven”. Dat zoeken van de boven-dingen komt dus niet voort uit het algemeen principe, dat „de hogere dingen” te waardeeren zijn boven „de lagere”, neen, het vindt zijn oorsprong in de opstanding van Christus. Hij ging „omhoog”, op een bepaalden datum, en toen oing de

christelijke gemeente (niet de gemeenschap van ascetische mystieken) in Hem omhoog, te weten, uit den dood om der zonde — der overtreding reeds van dat eerste proefgebod — wil. En nu? Nu is Hij zelf omhoog gegaan. Nu nam Hij plaats aan Gods rechterhand. Welan, daarom dan zult gij, die in Hem opstond, zoeken wat boven is, heel eenvoudig en reik: omdat Uw Heere, Uw Hoofd, Uw bruidegom daaria. En denk daarbij toch niet, dat die hemel weer een soort eindstation is en de laatste bestemming. Want deze datum is voorloopig. Er komt een andere. Eens komt Christus weer omlaag. Dan wordt Hij „geopenbaard” — vers 4 — en dan wordt gij met Hem geopenbaard in heerlijkheid. Dat zal zijn, als Hij wederkomt, wanneer Hij in Zijn nedervlaart alle ijdele filosofie der mystieke hemelzoekers tot een belaching maakt door de aarde te zoeken, opdat dan zijn God..... die aarde nieuw zou maken. En wat dan komt, weet ge uit andere schriftuur: dan zal de hemel tot de aarde komen, het nieuwe Jeruzalem neerdalen en God zelf de tempel zijn — op aarde. Het laatste woord dus zal niet zijn „omhoog”, maar „omlaag”. Want daar wil God wonen. De aarde wordt in den weg van laatste wedergeboorte van Zijn heerlijkheid vol. En daarom zult gij nu — door doording van Uw aardsche leden, dat is van den dienst der zonde, zie het vervolg — zoeken de dingen „boven”, niet omdat ze „als zoodanig” van hogere orde zijn, maar simpel omdat daar nu Uw zaak- en pleitbezorger toeft en gij HEM hebt te zoeken. Want slechts door vandaag zoo te zoeken wat boven is, blijft gij in Hem, die zelf eens als laatste acte zal zoeken wat beneden is!

Ziedaar de antithese in het „Sursum Corda”. De schijnreligie poneert een eeuwige en principiële spanning tusschen „hoog” en „laag”. De verbondopenbaring echter leert een geschiedenis van hemel en aarde, een geschiedenis boven en beneden van zonde en genade, proefgebod, plaatsvervangende pleitbezorger, een historie met data en mijlpalen en perioden. En de verhouding van „boven” en „beneden” is in die perioden nooit zichzelf gelijk. Daar was een tijd — Oud Verbond, Israël — waarin ook al niet zonder meer het lied mocht luiden „Hoofd omhoog.....”. Wel werd er toen geboden „Ik hef mijn oogen op tot U die in de hemelen zit”. Maar een vlak voorgaand lied hammaïloth zong „Ik hef mijn oogen op naar de bergen, vanwaar mijn hulp komen zal” — de bergen van en om het toen aardsche Jeruzalem, gelijk het tusschenliggende lied — Psalm 122 — den lof zingt van die aanschouwelijke stad in haar schoonheid, waarheen de stammen opgaan. Toen dus was het bevel niet zonder meer „omhoog”, maar tegelijk: ziet Jeruzalem, de ark, den tempel, want in zooverre is het hier beneden ook, en komt het hier beneden in de vleeschwording des Woords. En toen de Zoon tabernakelde bij de menschen, kon Hij zeggen „hierheen”, niemand komt tot den Vader dan door Mij, wie Mij ziet heeft den Vader gezien, den Vader omhoog zult ge slechts zoeken door den Zoon hier beneden, want hier beneden is Hij nu. Maar na de opstanding wijzigde zich oogenblikkelijk het bevel met den nieuwen datum: Maria, houd mij niet vast, want ik vaar op naar mijn Vader en Uw Vader, mijn God en Uw God en ga dat maar den broeders zeggen. Nu voortaan zoeken alleen maar wat boven is, want boven is nu aanstonds Uw Bruidegom, Uw Tempel, Uw Advocate, en de Geest dien ik tot kerkvergadering-op-aarde zenden zal, komt het uit het Mijne nemen. En door dien Geest zult ge dooden uw leden die op de aarde zijn, dat betekent niet, kastijden uw lichaam als ware het van lager plan, maar dooden uw zondige bewegingen en haar vruchten, en aandoen de bewegingen des Geestes en boven alles de liefde. Dán, Maria, broeders discipelen, Colossenzen, gij groote gemeente, zal blijken dat ge uw harten nu opwaarts in den hemel verheft, waar Jezus Christus is, uw Voorspraak, ter rechterhand Zijns hemelschen Vaders.

Wie dien datum vergeet, stapte over van de vreeze des Heeren naar de streeling van het godsdienstig vleesch. Hij zou even dwaas doen, als de vrouw, wier man in Indië is, die de zaken van haar huishouding laat verslonsen en alleen nog maar boeken leest over Indië — terwijl hij straks terug komt en zij daarvoor de zaken klaar moet maken. De vrouw evenwel, die recht liefheeft, zal wel degelijk zich bijzonder interesseeren voor „de indische dingen”, alleen maar, niet zoozeer omdat het „Indië” is, als wel omdat haar Bruidegom daar toeft, en voorts zal ze, juist omdat ze zijn dingen zoekt, orde op zaken stellen, thuis. Misschien schrijft hij op een goeden dag: kom maar vast hierheen, dan gaan we later samen terug. Nu, dan is dat voortreffelijk. Maar dat zal Hij wel beslissen. De Bruid heeft voorloopig genoeg aan Zijn plaats en de hare. Dat wil hier zeggen: zij heeft haar vleesch in den hemel tot zeker pand. En zij heeft Zijn Geest als tegenpand, door wiens kracht zij zoekt dat boven is, waar Christus is, en niet dat op de aarde is.

Sursum Corda, van Paschen tot Zijn Parousie, — en dan niet meer.

U.

H. J. S.